

**ԿԱՐՄԱՑԻ ՕՐԵՆՔԸ ՄԱՐԴԿԱՑԻՆ ՀԱՍԱՐԱԿՈՒԹՅԱՆ
ԿՅԱՆՔՈՒՄ**

*«Կարման Տիեզերքի նրբագույն գործիքն է,
որի միջոցով Ժամանակավորից ծնվում է Հավերժականը»:
Ռիկլա՝*

Կարմա բառը շատ կարելի է լսել Արևելքում: Մարդիկ հավատում են, որ կա մի արդար օրենք, որով որոշվում է տվյալ մարդու ճակատագիրը, ծնվելու վայրը և ժամանակը:

Դեռ հնագույն ժամանակներում հինդուիստական Սրբազան տեքստերում տրվել է մարդկային կյանքի առավել բարդ հանելուկների բացահայտման բանալին: Հին արևելյան ուսմունքները մարդկությանը տվել են աշխարհը դեկավարող անխախտ արդարության օրենքի խելացի հիմնավորումը՝ Կարմայի օրենքը: Այն սահմանում է, որ Ոգու աշխարհում յուրաքանչյուր պատճառ իր հետևից բերում է համապատասխան հետևանք նույնպիսի ճշտությամբ և անխուսափելիությամբ, ինչպես որ ֆիզիկական բնության մեջ միևնույն երևույթն ամեն անգամ առաջացնում է նույն հետևանքը²:

Բուդդիզմի՝ Հնդկաստանի սահմաններից դուրս գալու շնորհիվ, կարման դառնում է Կենտրոնական ու Հարավ-Արևելյան Ասիայի և Հեռավոր Արևելքի աշխարհընկալման տեքստերի կարևորագույն բաղադրիչը, իսկ Նոր ժամանակներից սկսած, հնդկական կրոնների և փիլիսոփայությունների հետ գիտական ծանոթության շնորհիվ, հաստատուն կերպով մտել է նաև եվրոպական մշակույթի բառարանի մեջ:

Սանսկրիտ լեզվով «կարմա» բառը նշանակում է գործողություն: Ողջ Տիեզերքը մեկ հզոր անդադար Գործունեություն է, որը կառավարվում է

¹ http://www.obretenie.info/rikla/vos/vos3_zapovedalynoe_o_karme.htm

² Блаватская Е. П., Закон причин и последствий, объясняющий человеческую судьбу (Карма), Рига, "Виеда", 1992, с. 27.

Արդարության անխախտ օրենքով: Համաշխարհային գործունեության մեջ ամեն բան ամեն ինչի հետ կապված է, ամեն բան գտնվում է փոխադարձ կախվածության մեջ և ամեն բան ձգտում է մեկ միասնական նպատակի:

Կարմայի օրենքը ոչ մի կրոնի հետ կապ չունի, այն տիեզերական օրենք է և գործում է ոչ միայն բոլոր մարդկանց համար, միայն մեր մոլորակի վրա, այլև տիեզերքում, նրանում գտնվող ամեն ինչի նկատմամբ: Տիեզերքում յուրաքանչյուր գործողություն դրան նախորդող պատճառի արդյունք է և մինևույն ժամանակ՝ հաջորդող գործողության պատճառ: Ստացվում է պատճառների և հետևանքների անընդհատ շղթա, որոնք, իրականանալով, հանդիսանում են Տիեզերքի կյանքը:

Այստեղից էլ Կարմայի նշանակությունը որպես պատճառայնության օրենք: Իսկ մեր պապերի խոսքով ասված այս օրենքը հնչում է այսպես՝ «Ինչ որ ցանես, այն էլ կհնձես»:

Արևմուտքում Հին Արևելքի կրոնական ուսմունքները համարյա անհայտ են իրենց մաքուր, վեհ իմաստով, մինչդեռ նրանց հետ ծանոթությունը կարող է պայծառ լույս սփռել մեր դժվարին կյանքի ամենահանելուկային երևույթների վրա:

Կարմայի մասին առաջին հիշատակումները կարելի է գտնել հնդկական ամենահին սուրբ գրքերից մեկում՝ «Բհագավադ-Գիտայում» (որն ավելի քան 5000 տարեկան է), որը «Մահաբհարատա» էպոսի մաս է կազմում³: Գլուխներից մեկում ներկայացվում է արքայազն Արջունայի և նրա մարտակառքը վարող դարձած Կրիշնա աստծո փիլիսոփայական զրույցը Կուրուկշետրա կովի դաշտում մարտից առաջ: Արքայազնը սրտնեղում էր, որ ստիպված է դուրս գալ սեփական ընտանիքի անդամների դեմ և որոշում է չպատերազմել, իսկ Կրիշնան նրան բացատրում է Կարմայի օրենքը, դհարմայի՝ պարտականության հասկացությունը և Արջունային հասկացնել տալիս, որ պատերազմելը նրա պարտքն է: Հարկավոր չէ տրվել զգացմունքների, հարկավոր է անել այն, ինչ ճիշտ է ըստ տիեզերական անխախտ օրենքի, որի դեմ

³ Бхактиведанта Свами Прабхупада, Наука самосознания, М., 1992, с. 46.

խամբում են երկրային երջանկությունը, հարստությունը, իշխանությունը⁴:

Կարմայի օրենքում կա նաև պարտականության հասկացությունը: Յուրաքանչյուր մարդ այս կյանքում ունի իր որոշակի պարտականությունները: «Բհագավադ-Գիտայում» նշվում է մարդու պարտականությունների կապը նրա ծագման և հասարակության մեջ գրադեցրած դիրքի հետ⁵:

«Լավ է մարդ կատարի իր սեփական պարտականությունը, թեկուզ և թերի, քան իր վրա վերցնի ուրիշինը և կատարի հաջողությամբ: Լավ է մեռնել սեփական պարտքը կատարելով: Ուրիշի պարտականությունը կատարելը տանում է դեպի հոգեկան վտանգ» (Բհագավադ-գիտա, 3.35):

Մեր պարտքն է այնպիսի գործեր կատարելը, որոնք կվախեն մեր կարման, այնպիսի գործեր, որոնք համապատասխանում են այն հասարակության բարոյական նորմերին, որտեղ մենք ապրում ենք⁶: Եթե քեզ վրա որոշակի պարտականություն ես վերցնում, ապա դա նշանակում է, որ ընտրություն ես կատարում, ինչն էլ իր հետևից կրերի հետևանքների շարան: Եթե մենք պարտաճանաչորեն կատարում ենք մեզ վրա վերցված պարտականությունները, ապա պետք է ունենանք նաև ուժեղ կամք՝ հետհանքներից չխուսափելու և դրանք արիաբար ընդունելու համար:

Մարդու կարման իրենից ներկայացնում է նրա գործունեության ողջ հանրագումարը: Այն, ինչ մարդն իրենից ներկայացնում է ներկայում և ինչ կներկայացնի իրենից ապագայում, այդ ամենն անցյալում նրա գործունեության հետևանքն է: Այսպիսով, մարդու մի կյանքը ինչ-որ բանից պոկված և ավարտուն բան չէ, այն իրենից ներկայացնում է անցած կյանքերի պտուղները և միևնույն ժամանակ ապագա կյանքերի սերմերը հաջորդական վերամարմնավորումների այն շղթայում, որոնցից բաղկացած է յուրաքանչյուր մարդկային հոգու չընդհատվող կեցությունը:

⁴ <http://www.bhagavadgitaasitis.ru/book/ch1/28>

⁵ Свами Вивекананда, Карма-Йога, М., 1912, гл. I.

⁶ Бхактиведанта Свами Прабхупада, նշվ. աշխ., էջ 52.

Կյանքում պատահականություններ չկան: Ամեն բան ունի իր պատճառը⁷: Յուրաքանչյուր մեր միտքը, յուրաքանչյուր զգացմունքը և յուրաքանչյուր արարքը գալիս են անցյալից և ազդում ապագայի վրա: Քանի դեռ այդ անցյալն ու ապագան մեզանից թաքցված է, քանի դեռ մենք կյանքին նայում ենք որպես հանելուկի, չկասկածելով, որ այն ինքներս ենք ստեղծել, մեր կյանքում տեղի ունեցող երևույթները մեզ պատահականությունն կթվան, որոնց մենք անվանում ենք «ճակատագիր», «հրաշք», երջանիկ կամ դժբախտ «պատահականություն»:

Մինչդեռ իմաստուն մարդու բառապաշարում «պատահականություն» բառը չկա: Նա գիտե, նա հասկանում է, որ եթե նա այժմ տանջվում է, ապա դա նախկինում իր կամ իր նախնիների կատարած սխալների ու վատ արարքների (նույնիսկ՝ մտքերի) պատճառն է, ուստի այդ բոլոր տառապանքները նա տանում է ըմբռնումով և համբերատարությամբ: Նա գիտե, որ չի կարելի, ավելի ճիշտ՝ անիմաստ է սրտնեղել անհաջողություններից, դառը ճակատագրից, այլ հարկավոր է հանգստությամբ տանել գրկանքները, քանի որ, եթե սրտնեղում ես՝ ավելի ես բարդացնում կարմադ, դրանով դու գնում ես Աստծու դեմ: Իմաստուն մարդը կասի. «Եթե ես այսօր տառապում եմ, դա նրանից է, որ անցյալում խախտել եմ օրենքը: Ես ինքս եմ մեղավոր իմ տառապանքներում և պետք է հանգստությամբ դրանք տանեմ»⁸:

Հնդկաստանում Կարմայի օրենքի մասին բոլորը գիտեն, և դրան մեծ տեղ են տալիս: Ողջ կյանքը ծառի տակ ապրող մարդը, այդպես էլ տուն չունենալով, հանգիստ ապրում է, հավատալով, որ եթե անտրտունջ տանի այդ գրկանքը (աղքատությունը, գլխավերնում տանիք չունենալը), ապա հաջորդ կյանքում նա անպայման ավելի լավ պայմաններում կծնվի:

Կարման ոչ ճակատագիր է, ոչ էլ պատիժ: Մարդիկ ճակատագիրը պատժի հետ են շփոթում, ինչպես նաև հաճախ չեն տարբերակում «վատ կարմա» և «պատիժ» հասկացությունները: Ըստ ճակատագիրը կանխորոշված, փոփոխության չենթարկվող կյանքի օրինաչափություն

⁷ Свами Вивекананда, նշվ. աշխ., գլ. II.

⁸ Блаватская Е. П., նշվ. աշխ., էջ 29:

է, մինչդեռ կարման փոփոխական է, այն կարելի է փոխել: Մարդը սեփական կամքով ու իր գործունեությամբ է ստեղծում սեփական կարման: Կարմայի հիմնական տարբերությունը ճակատագրից նրա բարոյագիտական բնույթն է: Մարդկանց բնորոշ է, որ եթե մի բան չի ստացվում իրենց նախատեսած ձևով, ապա իսկույն մեղադրում են ճակատագրին կամ վատ կարմային⁹:

Անիմաստ է ն հիմարություն մեր երջանկության կամ տառապանքների համար պատասխանատուներ գտնելը: Հնդկական ասացվածքն ասում է. «Եթե ես մեկ մատով ցույց եմ տալիս ուրիշի վրա, ապա երեքը ինձ են ցույց տալիս»:

Ով առաջին անգամ լսում է Կարմայի օրենքի մասին և սկսում հասկանալ, որ իր բոլոր գործողությունները ենթարկվում են նույնպիսի անփոփոխ օրենքի, որով բնության մեջ ցերեկը փոխարինվում է գիշերով, նա սկզբում ընկճվում է, դա նրան թվում է անհրաժեշտության երկաթե օրենք: Ասկայն այս օրենքը թույլ է տալիս բարելավել սեփական կարման՝ կյանքի ընթացքում ճիշտ գործողություններ, ազնիվ ու խղճին դեմ չգնացող արարքներ կատարելով: Նա ի գործու է փոխել իր Կարման նույնիսկ մեկ կարճ մարմնավորման ընթացքում: Նա սկսում է հասկանալ, որ այդ աշխատանքը կատարվում է հենց իր կողմից ստեղծված հատկանիշների ու ընդունակությունների և իր կողմից դրված սահմանափակումների սահմաններում, հետևաբար այդ բոլոր ապրումների աղբյուրը հենց ինքն է, իր անմահ հոգին, ն իր իշխանության տակ է սեփական ուժերը ցանկալի նպատակին ուղղելը:

Մարդը ստեղծում է ոչ միայն իր խելքը, իր բնավորությունը, իր վերաբերմունքը այլ մարդկանց նկատմամբ, այլն նրա անձնական կարման մտնում է տարբեր խմբերի (ընտանիք, ժողովուրդ, ռասա, մոլորակ) կազմի մեջ և իր թելերով միահյուսվում է այս խմբերից յուրաքանչյուրի հավաքական Կարմայի ընդհանուր գործվածքի մեջ: Վեդաները սովորեցնում են. «Ասված է, որ մարդը բաղկացած է ցանկություններից: Եվ ինչպիսին որ նրա ցանկություններն են, այնպիսին էլ նրա կամքն է: Ինչպիսին նրա կամքն է, այնպիսին էլ նրա

⁹ Шри Свами Шиваианда, Практика Карма Йоги, Часть II. Универсальные законы, Уфа, 2001.

արարքներն են: Իսկ այն արարքները, որ նա կատարում է, դրանք էլ կհնձի»¹⁰:

Մարդկային ճակատագիրը կառուցում են հետևյալ ուժերը.

1. Մարդու միտքը: Այս ուժը կառուցում է մարդու բնավորությունը: Ինչպիսին նրա մտքերն են, այնպիսին էլ մարդն է:

2. Մարդու ցանկությունը և կամքը: Ցանկությունը և կամքը, հանդիսանալով միևնույն ուժի երկու բևեռը, միացնում են մարդուն նրա ցանկության առարկայի հետ և տանում այնտեղ, որտեղ կարող է նրա ցանկությունը բավարարվել:

3. Մարդու արարքները: Եթե մարդու արարքները այլ կենդանի էակներին բերում են զոհություն և երջանկություն, դրանք նմանատիպ զոհություն ու երջանկություն են առաջացնում նրա մեջ: Իսկ եթե նրանք ուրիշներին ցավ ու տառապանք են բերում, նույնպիսի տառապանք նրան էլ կհասնի, ոչ ավել, ոչ պակաս¹¹:

Կարմայի օրենքն ընդգրկում է ներկան, անցյալն ու ապագան: «Թեպետ մենք չենք կարող տեսնել անցյալն ու ապագան, սակայն մենք տեսնում ենք, թե ինչ է կատարվում ներկայում: Աղքատությունը, հիվանդությունները, վիշտը, ազատագրվումը և այլ դժբախտություններ մեր մեղքերի ծառի պտուղներն են» (Շրի Չանակյա Նիտի-շաստրա, 14.1)¹²:

Հնդկական սուրբ տեքստերում՝ սուտրաներում ասվում է. «Եթե մենք ցանկանում ենք իմանալ այն պատճառները, որոնք մենք ստեղծել ենք մեր անցյալ կյանքում, ապա մեր ներկա կյանքը դրանց հետևանքներն են: Եթե մենք ցանկանում ենք իմանալ, թե ինչպիսին է լինելու մեր կեցությունն ապագայում, պարզապես պետք է նայենք մեր ներկա արարքներին»¹³: Չնայած մենք ոչինչ չենք կարող անել մեր անցյալի պատճառների հետ, այնուամենայնիվ, կարող ենք կառավարել մեր ներկայի և ապագայի պատճառները:

Անվանի գիտնական, նկարիչ Նիկոլայ Ռերիխի կինը՝ Ելենա Ռերիխը, որն ամուսնու և երեխաների հետ միասին ճամփորդել է

¹⁰ <http://kazan.hari.ru/philosophy/222/>

¹¹ Блаватская Е. П., նշվ. աշխ., էջ 31:

¹² <http://www.naturadei.narod.ru/hinduism.htm>

¹³ Тед Эндриус, Как понять роль кармы, <http://nervana.name/practic/gallery.htm>

Հնդկաստանում, Տիբեթում, Մոնղոլիայում, նույնպես իր լուսման է ներդրել Արևելքի հնագույն սրբազան գիտելիքները Արևմուտքին հասցնելու գործում: Կարմայի օրենքի մասին նա գրում է. «Անտարակայս, կարմայական հետնանքների դեզի հաղթահարումը ծանր է, սակայն հենց դա է ավելի շուտ մեզ դնում մարդկությանը ծառայելու ուղու վրա: Պատասխանեք ձեզ ազնվորեն. ճակատագրի այդ հարվածները արդյոք ձեզ չե՞ն բերել դեպի ճշմարիտ լույսի ուղիների փնտրումը: Արդյոք իրականության սարսափելի պատմահասների հետ շփումը չի՞ ընդլայնել ձեր գիտակցությունը և օգնել դուրս գալու մտածողության հաստատված շրջանակների սահմաններից դուրս: Կարծում եմ, դուք կօրհնեք ձեր այս կյանքը, որը բացել է ձեզ համար Աղբյուրը կենսաբար»¹⁴:

Արևելքի հոգևոր ուսուցիչներից մեկը շատ լավ է ասել. «Ամեն օր մենք պետք է մոռանանք երկու բան. այն ամեն լավը, որ մենք արել ենք երեկ, և ամեն վատը, որ մեզ արել են երեկ ուրիշները: Եվ երկու բան մենք պետք է հիշենք ամեն օր՝ Աստծուն և այն, որ մահը կարող է գալ ցանկացած պահի»:

Հարկավոր է հասկանալ, թե ինչ է նշանակում լրիվ զոջում: Ժամանակակից մարդուն թվում է, թե եթե ամեն օր գնա եկեղեցի, ամենամեծ չափի մոմերը վառի, ապա նրա վատ արարքները կներվեն: Իսկ եթե մոմ վառելուց, եկեղեցուց դուրս գալուց հետո նա շարունակում է նույն սխալ արարքները գործել, ապա դրանով ավելի է խորացնում իր կարման: Կարմայից ազատվելու ուղին ընկած է Աստծո նկատմամբ հավատ ձեռք բերելու միջոցով: Հենց հավատի բացակայությունն է հանդիսանում ողջ կարմայական գործունեության նախապատճառը: Սակայն կարմայի տիրակալին՝ Աստծուն դիմելը հանգեցնում է մեղսալից արարքների բոլոր հետնանքներից արագ ազատման:

Մեր կյանքի ընթացքում մենք զանազան մանրամասն ծրագրեր ենք գծում, սակայն մոռանում ենք կառուցել ամենագլխավոր ծրագիրը՝ հասնել սրբության կամ թերությունների լրիվ բացակայության: Մրանով զարմանալի անտարբերություն ենք ցուցաբերում մեր կյանքի

¹⁴ Рерих Е., Из писем в Америку,
http://planeta.moy.su/blog/iz_pisem_eleny_rerikh_v_ameriku_ob_armageddone/2011-09-08-6225

ամենակարևոր իրադարձությունը՝ մահվանը: Մահառաջա Յուդիշտիկիան դեռ 5000 տարի առաջ ասել է. «Ամենագարմանալին այն է, որ նախապապերը, պապերը, հայրերը մահացել են, սակայն յուրաքանչյուրը կարծում է, թե ինքը չի մահանալու»:

Հայտնի է, որ ռուս անվանի գրող Լև Տոլստոյը կյանքի վերջում հեռանում է ընտանիքից, աշխարհիկ կյանքից և նվիրվում կյանքի իմաստը գտնելուն: Նա գրել է. «Լավ, դու կունենաս 600 դեսյատին հող Մամարայի նահանգում, 200 ձի, իսկ հետո՝ Լավ, դու կլինես Գոգոլից, Պուշկինից, Շեքսպիրից, Մոլերից, աշխարհի բոլոր գրողներից էլ անվանի, հետո ինչ: Ոչ այսօր, վաղը կգան հիվանդությունները, սրելի մարդկանց, իմ մահը, և ոչինչ չի մնա, բացի զարշառածությունից ու որդերից: Իմ բոլոր գործերը կմոռացվեն: Այդ դեպքում էլ ինչու՞ դես ու դեն ընկնել: Ինչպես կարող է մարդը դա չտեսնել, այ սա է զարմանալին»:

Կարմայի օրենքի անքակտելի մասն է կազմում վերամարմնավորման (սանսարա) օրենքը, որը բացատրում է մարդկանց արտաքին և ներքին անհավասարությունը¹⁵: Ըստ այդ օրենքի, որպեսզի մարդը հասկանա իր աստվածային ծագումը և իր կյանքի իմաստը դարձնի իր միջի աստվածային հատկանիշների ի հայտ բերումն ու զարգացումը, մարդուն անհրաժեշտ է ոչ թե մեկ, այլ շատ կյանքեր: Ըստ հին Իմաստունների ուսմունքների, նա էլ ապրում է շատ անգամներ՝ մարմնավորվելով տարբեր դարաշրջաններում, ամենատարբեր պայմաններում այնքան, մինչև որ երկրային փորձը նրան չդարձնի իմաստուն և «կատարյալ», ինչպես կատարյալ է Երկնային մեր Հայրը», ինչպես ասում է Քրիստոսը¹⁶:

«Հոգու համար գոյություն չունի, ոչ ծնունդ, ոչ մահ: Նա երբեք չի գոյացել, չի գոյանում և չի գոյանալու: Նա չծնված է, հավերժ, միշտ գոյություն ունեցող, սկզբնական: Նա չի վերանում, երբ մահանում է մարմինը» (Բհագավադ-Գիտա, 2.20):

Հոգիների վերամարմնավորումը հինդուիզմի երնի թե ամենագրավիչ գաղափարն է, քանի որ այն հաղթահարում է մահվան

¹⁵ Юланов О., Реинкарнация и карма: Размышления о грехе, гл. I, Существующие представления о реинкарнации, Екатеринбург, 2006 г.

¹⁶ Блаватская Е. П., նույն աշխ., էջ 28:

սարսափը: Եթե մահից հետո քո հոգին վերաբնակվելու է ավելի գեղեցիկ, ավելի երիտասարդ, ուժեղ մարմնի մեջ և քեզ սպասում է նոր կյանք, միգուցե ավելի հետաքրքիր ու երջանիկ, այդ դեպքում ինչո՞ւ վախենալ մահից:

«Ինչպես որ մարդը, հանելով իր հին շորերը, հագնում է նորը, այնպես էլ հոգին է մտնում նոր նյութական մարմինների մեջ՝ թողնելով հինն ու անօգուտը» (Բհագավադ-Գիտա, 2.22):

Վերամարմնավորումը մարմնի ձևի փոխարինումն է, ինչը նշանակում է, որ մարդկային կյանքի նպատակը չի կատարվել և պահանջվում է անասնական հակումներից բուժում: Հակառակ սեռին կապվածությունը հանգեցնում է հաջորդ կյանքում սեռի փոփոխության, ընդ որում կնոջ համար տղամարդու մարմին ստանալն ավելի լավ է, քան տղամարդու համար կնոջ մարմնում հայտնվելը: Մեռական կյանքին կապվածությունը կամ վավաշոտ ցանկությունների պատճառով մարդը կարող է ծնվել շան, խոզի կամ կապիկի մարմնում: Կյանքի պայմաններից կախվածությունը թույլ չեն տալիս մարդուն մահից հետո նոր մարմին ստանալ, և նա ստիպված է լինում տառապել ուրվականի մարմնում¹⁷:

Վերամարմնավորման փաստերը ճանաչվել են գիտության կողմից: Նախկինում հոգեբաններն ու հոգեբույժները նման փաստերին վերաբերվում էին որպես ուղեղի խանգարման: Մակայն մի քանի տարի առաջ բժիշկ Ալեքսանդր Կաննոնը, որը պարզեցատրվել է 9 եվրոպական համալսարանների գիտական աստիճաններով, հրապարակել վերամարմնավորման 1382 վկայություն և իր կարծիքը, որ այս փաստը գոյություն ունի և պետք է ուսումնասիրվի¹⁸:

Վերամարմնավորման գաղափարը գոյություն ունի տարբեր մշակույթներում, այն արտահայտված է Հյուսիսային Ամերիկայի հնդկացիների տարբեր ցեղերի մոտ, Պլատոնի փիլիսոփայությունում, Հին Հունաստանի միստիկական կրոններում և վաղ քրիստոնեության մեջ:

Հնդկաստանի սուրբ գրքերի համաձայն, անձը հավերժական օտարական է, ով մի մարմնից մյուսն է ճամփորդում: Նա հայտնվում է

¹⁷ [http://do100verno.com/blog/tag/1022/сознание Кришны/page-7](http://do100verno.com/blog/tag/1022/сознание_Кришны/page-7)

¹⁸ <http://www.naturadei.narod.ru/hinduism.htm>

տարբեր կերպարներով՝ հանճարի, հիմարի, աղքատի, հարուստի: Կարող է լինել անգլիացի, ռուս, ամերիկացի, հայ, տղամարդ կամ կին: Եվ ամեն անգամ փոխելով մարմինը, նա մոռանում է նախորդ կյանքը: Իսկ ինչի հիման վրա է նա որոշակի մարմին ստանում: Ինչպես ասում է Բհագավադ-Գիտան, մեր հաջորդ մարմնավորումը կախված է մահվան պահին մեր գիտակցության ուղղվածությունից: Ինչի մասին որ մարդը մտածում է մահանալիս, հենց դա էլ որոշում է նրա կյանքի ձևը, մարմնի ձևը, որի մեջ պետք է մարմնավորվի հոգին: Իսկ այն ուղղությունը, որն ընդունում է մեր գիտակցությունը նյութական մարմնից հոգու անջատվելու պահին բնականաբար կախված է այն գործունեությունից, որը մենք կատարել ենք կյանքի ընթացքում:

Բարձրագույն իմաստով լավ կամ վատ կարմա գոյություն չունի: Յուրաքանչյուր կյանքի փորձ հոգևոր աճի հնարավորություն է տալիս: Ինքնագոհողության գործողությունները ստեղծում են դրական, վեհացնող պայմաններ, իսկ եսասիրական գործողությունները բացասական պայմաններ և մոլորություն¹⁹:

«Նա, ով ծնվել է, անպայման կմահանա, իսկ մահից հետո կրկին կծնվի», - ասվում է Բհագավադ-Գիտայում: Այսպես են պնդում վեդայական տեքստերը²⁰: Կարմայի օրենքով մարդը կարող է իր վրա այնքան աշխատել, այնպես զարգացնել իր հոգևոր ընդունակությունները, որ նրա հոգին կարող է վերադառնալ իր բնական գոյությանը հոգևոր աշխարհում և ազատվի անընդհատ ծնվել-մահանալու անվերջ շրջանից: Աստված երբեք թույլ չի տալիս մարդուն առանց պատճառի տառապել, ոչ էլ առանց պատճառի որևէ մեկին երջանիկ է դարձնում: Աստված շատ արդար է և քեզ տալիս է հենց այն, ինչին արժանի ես²¹:

¹⁹ <http://kazan.hari.ru/philosophy/222/>

²⁰ www.ojasvi.kiev.ua

²¹ http://www.gitamrta.org/laws_of_nature.html#laws7

NAIRA MKRTCHYAN
(YSU)

THE LAW OF KARMA IN THE LIFE HUMAN SOCIETY

Karma means "deed" or "act" and more broadly names the universal principle of cause and effect, action and reaction, that governs all life. Many Hindus see God's direct involvement in this process; others consider the natural laws of causation sufficient to explain the effects of karma. They views that karma is merely a law of cause and effect but rather is also dependent on the will of a personal supreme God. A summary of this theistic view of karma is expressed by the following: "God does not make one suffer for no reason nor does He make one happy for no reason. God is very fair and gives you exactly what you deserve."

Karma is not punishment or retribution but simply an extended expression or consequence of natural acts. According to the Vedas, if one sows goodness, one will reap goodness; if one sows evil, one will reap evil. One of the first and most dramatic illustrations of Karma can be found in the Bhagavad Gita. In this poem, Arjuna the protagonist is preparing for battle when he realizes that the enemy consists of members of his own family and decides not to fight. His charioteer, Krishna (an avatar of god), explains to Arjuna the concept of dharma (duty) among other things and makes him see that it is his duty to fight.

Reincarnation is one of the concepts of Karma Law. It best describes the concept where the soul or spirit, after the death of the body, is believed to return to live in a new human body, or, in some traditions, either as a human being, animal or plant. How did you live in the previous life, according to that you are born in this life in determined conditions and appearance.